

Огляд/

Транскордонні та внутрішньодержавні перекази у I півріччі 2014 року

Cross-border and inter-state money transfers in the first half of 2014

Аналітичні дані щодо обсягів транскордонних та внутрішньодержавних переказів, здійснених в Україні у першому півріччі 2014 року з використанням міжнародних систем переказу коштів, платіжними організаціями яких є нерезиденти

Analytical data on cross-border and inter-state money transfers made in Ukraine in the first half of 2014 through nonresident international money transfer systems

Статистичні дані Національного банку України свідчать про те, що в Україні залишається високим попит на послуги грошових переказів, у тому числі транскордонних. Користувачами систем переказу коштів є фізичні особи, які здебільшого не мають рахунків у банках. Пропонуємо увазі читачів аналітичний звіт про діяльність в Україні впродовж січня – червня цього року систем переказу коштів, створених нерезидентами.

Statistical data of the National Bank of Ukraine shows that in Ukraine, demand for money transfer services (including cross-border ones) remains great. Natural persons that do not have accounts with banks are the users of money transfer systems. We bring to your attention the analytical report on the operation of nonresident money transfer systems during January – June 2014 in Ukraine.

У першому півріччі 2014 року на території України функціонували 20 міжнародних систем переказу коштів, платіжними організаціями яких є нерезиденти¹. Учасниками таких систем є банки України, ПрАТ “Українська фінансова група” та національний оператор поштового зв’язку УДППЗ “Укрпошта”.

Впродовж січня – червня 2014 року сума транскордонних переказів, отриманих в Україні з використанням міжнародних систем переказу коштів, створених нерезидентами, становила **1 806.5 млн. доларів США** (в еквіваленті), що на **3.5%** менше², порівняно з аналогічним періодом 2013 року.

Загальна сума переказів, направлених за межі України, становила **248 млн. доларів США** (в еквіваленті), що на **3%** менше, ніж у першому півріччі 2013 року.

Чотири міжнародні системи переказу коштів, запроваджені нерезиден-

тами, а саме “Western Union” (США), “MoneyGram” (США), “Блиц” (Росія) та “CONTACT” (Росія), використовувалися також для переказів як іноземної, так і національної валюти в межах України. Загальна сума переказів у іноземній валюті в межах України становила **143 тис. доларів США** (в еквіваленті), що в **3.5** рази менше, ніж за перше півріччя 2013 року. Загальна сума переказів у національній валюті – **139.6 млн. гривень**. Це на **36%** більше порівняно з аналогічним показником 2013 року. Перекази коштів у національній валюті в межах України здійснювалися за допомогою систем “Western Union” (США) та “Блиц” (Росія).

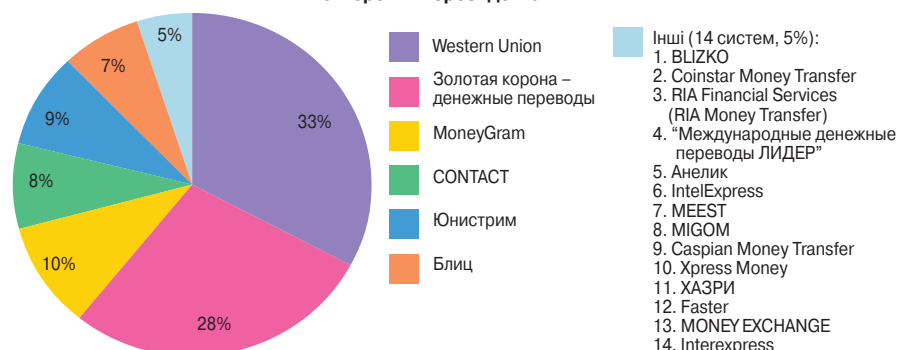
Обсяги транскордонних і внутріш-

ньодержавних переказів, здійснених за допомогою міжнародних систем переказу коштів, платіжними організаціями яких є нерезиденти, наведено у таблиці 1.

Середня сума переказу в Україну впродовж січня – червня 2014 року зменшилася на **63 долари США** порівняно із середньою сумою в першому півріччі 2013 року та становила **423 долари США** (в еквіваленті). Середня сума переказу за межі України за цей період залишилася незмінною і становила **506 доларів США** (в еквіваленті).

Розподіл ринку транскордонних переказів у першому півріччі 2014 року порівняно з аналогічним періодом 2013 року між системами-лідерами практично не змінився.

Графік 1. Розподіл суми транскордонних переказів, отриманих фізичними особами в Україні у I півріччі 2014 року з використанням міжнародних систем переказу коштів, створених нерезидентами

¹ Станом на 01.07.2014 р. в Україні надавали послуги 19 систем переказу коштів, платіжними організаціями яких є нерезиденти. У зв’язку з відкликанням Банком Росії 18.03.2014 р. у небанківської кредитної організації закритого акціонерного товариства “МИГОМ” ліцензії на здійснення банківських операцій, Національний банк України листом від 19.03.2014 р. № 68-111/11288 скасував реєстрацію договорів про участь у міжнародній платіжній системі “МИГОМ”.

² Це пов’язано зі зменшенням обсягів переказів коштів до Автономної Республіки Крим та міста Севастополя.

Таблиця 1. Загальні обсяги переказів, здійснених із використанням міжнародних систем переказу коштів, створених нерезидентами, у I півріччі 2014 року

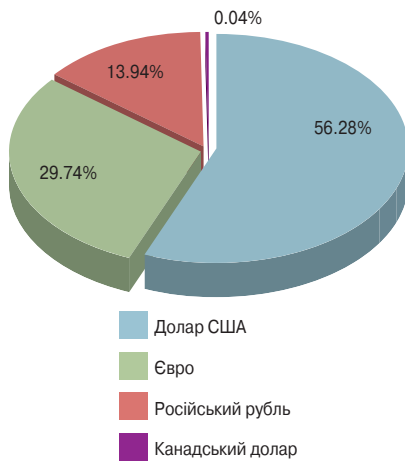
№ п/п	Назва міжнародної системи переказу коштів та її платіжної організації	Кількість юридичних осіб, які уклали договори про участь у системі	Код валюти	Кількість переказів в Україну	Сума переказів в Україну (тис. одиниць валюти)	Кількість переказів з України	Сума переказів з України (тис. одиниць валюти)	Кількість переказів у межах України	Сума переказів у межах України (тис. одиниць валюти)
1	"Юністрим" (КБ "Юністрим", Росія)	59	USD	177 076	94 640	29 156	16 911	0	0
			EUR	28 776	10 899	4 371	1 992	0	0
			RUB	213 685	1 963 862	17 205	232 987	0	0
2	CONTACT (АКБ "РУССЛАВ-БАНК", Росія)	48	USD	130 847	58 409	22 541	11 492	47	20
			EUR	28 192	9 651	3 711	1 444	12	4
			RUB	286 960	2 205 254	16 002	152 492	47	274
3	Western Union (Western Union Financial Services, Inc., США)	15	USD	971 798	467 514	111 889	59 471	81	78
			EUR	397 582	83 901	5 970	2 485	13	17
			RUB	53 174	539 912	8 449	86 158	0	0
			UAH	0	0	0	0	31 296	50 638
4	MoneyGram (MoneyGram Payment Systems, Inc., США)	31	USD	207 579	115 465	25 750	16 317	12	6
			EUR	146 281	45 665	23 337	9 606	6	1
5	MIGOM (НКО ЗАТ "МИГОМ", Росія)	19	USD	395	291	276	119	0	0
			EUR	8	3	17	6	0	0
			RUB	2 286	28 948	749	6 478	0	0
6	Анелик (КБ "Анелик РУ", Росія)	9	USD	5 997	4 489	998	461	0	0
			EUR	365	251	33	18	0	0
			RUB	1 415	16 902	108	2 054	0	0
7	Interexpress (АКБ "Интеркоопбанк", Росія)	3	USD	60	25	4	4	0	0
			EUR	1	0	4	5	0	0
			RUB	74	670	1	2	0	0
8	"Золотая корона - денежные переводы" (РНКО "Платежный центр", Росія)	15	USD	298 236	222 026	62 215	35 573	0	0
			EUR	13 170	7 810	3 935	1 923	0	0
			RUB	860 517	9 267 968	67 449	840 499	0	0
9	Xpress Money (Xpress Money Services Ltd., Великобританія)	2	USD	1 123	862	0	0	0	0
10	Coinstar Money Transfer (Coinstar MoneyTransfer Ltd., Великобританія)	4	USD	2 140	1 183	706	283	0	0
			EUR	43 016	13 105	479	175	0	0
11	"Международные денежные переводы ЛИДЕР" (НКО ЗАТ "ЛИДЕР", Росія)	30	USD	18 779	10 405	5 655	3 402	0	0
			EUR	3 232	1 250	661	365	0	0
			RUB	34 347	271 558	3 489	30 297	0	0
12	BLIZKO (БАТ "АКБ "Связь-банк", Росія)	11	USD	16 564	8 215	3 902	2 397	0	0
			EUR	848	497	263	147	0	0
			RUB	34 774	391 581	3 791	60 581	0	0
13	MONEY EXCHANGE (MONEY EXCHANGE, S. A., Іспанія)	1	EUR	228	68	0	0	0	0
14	Faster (АТ "БТА-банк", Казахстан)	1	USD	127	243	37	23	0	0
			EUR	16	14	3	0	0	0
			RUB	3	67	2	15	0	0
15	Caspian Money Transfer (БАТ "Заминбанк", Азербайджан)	5	USD	540	1 635	29	18	0	0
			EUR	65	32	5	2	0	0
			RUB	4	11	1	3	0	0
16	RIA Financial Services (RIA Money Transfer) (Continental Exchange Solutions, Inc., США)	9	USD	5 142	2 735	163	101	0	0
			EUR	30 370	9 738	206	63	0	0
			RUB	4	29	0	0	0	0
17	MEEST (MEEST CORPORATION INC., Канада)	2	USD	1 064	1 369	0	0	0	0
			CAD	869	809	0	0	0	0
18	"Блиц" («Сбербанк России ОАО», Росія)	1	USD	27 403	25 699	11 861	9 423	0	0
			EUR	2 399	1 804	1 154	674	0	0
			RUB	214 293	3 027 424	52 639	759 740	0	0
			UAH	0	0	0	0	18 697	88 940
19	IntelExpress (ТОВ МФО "Інтел Експрес Джорджія", Грузія)	4	USD	1 029	779	41	19	0	0
			EUR	6 239	1 745	136	64	0	0
20	ХАЗРИ (БАТ "Капітал-банк", Азербайджан)	4	USD	1 331	580	400	227	0	0
			EUR	3	0	3	0	0	0
Усього			USD	1 867 230	1 016 565	275 623	156 241	140	104
			EUR	700 791	186 433	44 288	18 969	31	22
			CAD	869	809	0	0	0	0
			RUB	1 701 536	17 714 186	169 885	2 171 306	47	274
			UAH	0	0	0	0	49 993	139 577

Найбільші обсяги коштів у першому півріччі 2014 році переказано в Україну з використанням таких міжнародних систем переказу коштів (у дужках наведено дані за січень – червень 2013 року):

- "Western Union" (США) – 33% (30%);
- "Золотая корона" (Росія) – 28% (25%);
- "MoneyGram" (США) – 10% (9%);
- "Юністрим" (Росія) – 9% (10%);
- "CONTACT" (Росія) – 8% (9%);
- "Блиц" (Росія) – 7% (6%);

З використанням інших 14 міжнародних систем в Україну переказано 5% від загальної суми коштів (див. графік 1).

Графік 2. Розподіл суми транскордонних переказів, отриманих фізичними особами в Україні у I півріччі 2014 року з використанням міжнародних систем переказу коштів, створених нерезидентами, у розрізі основних валют переказу (у доларовому еквіваленті)

Кошти до України в I півріччі 2014 року надходили у чотирьох видах валюти:

– долари США – 56%;

– російські рублі – 30%;
– євро – 14%;
– канадські долари – 0.05%.

Розподіл сум отриманих переказів за видами основних валют наведено на графіку 2.

Найбільші суми коштів за переказами надійшли в Україну з таких країн:

– Росія – 55.6%;
– США – 8.9%;
– Італія – 5.9%;
– Іспанія – 2.2%;
– Ізраїль – 2.4%;
– Великобританія – 1.9%.

Водночас з України найбільші суми коштів відправлено до таких країн:

– Росія – 50.8%;
– Грузія – 5%;
– Китай і США – по 3%;
– Вірменія – 2.7%;
– Узбекистан та Ізраїль – по 2.4%.

У цілому, станом на 01.07.2014 р. установами-резидентами було укладено 273 договори з відповідними установами-нерезидентами про участь у міжнародних системах переказу коштів.

Найбільшу кількість договорів станом на 01.07.2014 р. уклали такі українські банки:

– АТ “Ощадбанк” – 13;
– ПАТ “ВТБ-банк” – 9;
– ПАТ “ВіЕс-банк” – 9;
– ПАТ КБ “Приватбанк” – 8;
– АБ “Укргазбанк” – 8.

Водночас найбільші обсяги коштів упродовж січня – червня 2014 року надійшли в Україну (з урахуванням коштів, випланих банками-субагентами) через такі установи:

– ПАТ КБ “Приватбанк” – 40% (13 субагентів);
– АТ “Ощадбанк” – 9.4% (немає субагентів);
– АТ “Українська фінансова група” – 8.6% (31 субагент);
– АТ “Райффайзен-банк “Аваль” – 8.5% (20 субагентів);
– АТ “Дочірній банк Сбербанку Росії” – 7.3% (немає субагентів).

Розподіл сум переказів, отриманих фізичними особами в Україні за допомогою міжнародних систем переказу коштів у I півріччі 2014 року в розрізі регіонів України, свідчить про те, що найбільші суми переказів були отримані у таких регіонах України:

– місто Київ – 10.6%;
– Харківська, Донецька та Одеська області – по 7%;
– Дніпропетровська та Львівська області – по 6%;
– Івано-Франківська область – 5%;
– Луганська, Чернівецька та Запорізька області – по 4%.

Обсяги переказів, здійснених у I півріччі 2014 року з використанням міжнародних систем переказу коштів, платіжними організаціями яких є нерезиденти, у розрізі регіонів України, наведено у таблиці 2.

Отже, Україна залишається країною-реципієнтом транскордонних переказів: сума коштів, отриманих у державі з використанням міжнародних систем переказу коштів, платіжними організаціями яких є нерезиденти, у сім разів більша від суми коштів, відправлених за її межі. Співвідношення між сумами відправлених та отриманих транскордонних переказів залишається практично незмінним упродовж останніх років.

Матеріал підготовлено управлінням нагляду (оверсайта) за платіжними системами та системами розрахунків Департаменту платіжних систем та розрахунків Національного банку України.

Таблиця 2. Обсяги транскордонних переказів, здійснених у першому півріччі 2014 року з використанням міжнародних систем переказу коштів, створених нерезидентами, у розрізі регіонів України (у доларовому еквіваленті)

№ п/п	Регіон (область)	Сума переказів в Україні (тис. одиниць валюти)	Частка регіону у загальних обсягах переказів в Україні (відсотків)	Сума переказів з України (тис. одиниць валюти)	Частка регіону у загальних обсягах переказів з України (відсотків)
1	Автономна Республіка Крим*	57 869	3.20	11 790	4.76
2	Вінницька	55 175	3.05	4 553	1.84
3	Волинська	21 207	1.17	2 069	0.84
4	Дніпропетровська	104 998	5.81	17 838	7.20
5	Донецька	121 157	6.71	30 019	12.12
6	Житомирська	35 733	1.98	3 753	1.51
7	Закарпатська	62 444	3.46	2 604	1.05
8	Запорізька	69 349	3.84	10 407	4.20
9	Івано-Франківська	91 057	5.04	2 866	1.16
10	Київська	32 116	1.78	6 979	2.82
11	Кіровоградська	27 804	1.54	3 215	1.30
12	Луганська	80 105	4.43	17 306	6.99
13	Львівська	117 010	6.48	6 604	2.67
14	Миколаївська	54 698	3.03	6 203	2.50
15	Одеська	124 548	6.89	19 822	8.00
16	Полтавська	41 398	2.29	5 244	2.12
17	Рівненська	28 048	1.55	2 289	0.92
18	Сумська	38 785	2.15	3 488	1.41
19	Тернопільська	65 515	3.63	2 441	0.99
20	Харківська	134 722	7.46	18 679	7.54
21	Херсонська	47 948	2.65	5 079	2.05
22	Хмельницька	54 126	3.00	3 778	1.53
23	Черкаська	39 745	2.20	4 521	1.83
24	Чернівецька	77 206	4.27	3 162	1.28
25	Чернігівська	17 515	0.97	2 804	1.13
26	м. Київ	192 411	10.65	45 853	18.51
27	м. Севастополь*	13 677	0.76	4 347	1.75
	Усього	1 806 367	100.00	247 712	100.00

* Дані щодо Автономної Республіки Крим та м. Севастополя надані за період до набуття чинності Постановою Правління Національного банку України від 6 травня 2014 року № 260 “Про відкликання та анулювання банківських ліцензій та генеральних ліцензій на здійснення валютних операцій окремих банків і закриття банками відокремлених підрозділів, що розташовані на території Автономної Республіки Крим і міста Севастополя”.

про християнсько-демократичні цінності, у центрі яких — людина. На початку шляху до європейської інтеграції, коли світ після Другої світової війни був біполярним, чітко розділеним на Схід і Захід, Європа особливо потребувала таких цінностей, як взаємна довіра, солідарність, права людини, свобода і право на розвиток, співпраця, повага до національних культур. До числа найважливіших цінностей, якими зазвичай називають мир і безпеку, професор Габер додає ще й довіру, зокрема довіру до принципів міжнародного права. На жаль, у XXI столітті ми спостерігаємо дуже тривожну тенденцію нехтування міжнародним правом як основою міжнародного порядку, а отже, цінністю безпеки як умовою не лише для виживання окремих осіб або груп, а в першу чергу їхнього розвитку, зауважив він. Європа солідарності змогла реалізувати амбітну мету — створила спільний ринок, що, на переконання доповідача, є найважливішим досягненням європейської інтеграції. Адже ніщо не було таким привабливим для людей, як чотири свободи ринку, а саме: свобода вільного руху товарів, капіталів, послуг і людей. До речі, професор висловив думку, що саме відсутність гарантій для громадян України стосовно надання їм свободи пересування в рамках Європейського Союзу було однією з причин виникнення протестного Євромайдану та подальшої ескалації подій.

Куди ж тепер поділися європейські цінності? З початком фінансово-економічної кризи на перший план вийшли прагматичні інтереси: суперництво, конкуренція, прагнення до переваг — і не лише у сфері економіки. Інтереси виявилися важливішими за солідарність, констатував учений. Це небезпечне явище, тому що інтереси чітко пов'язані з певною ситуацією: якщо інтереси сторін стають несумісними, колишній союзник перестає ним бути, натомість відносини із суперником можуть виявитися важливішими за попередні заяви. Найпотужніші країни ЄС, такі як Німеччина, Франція чи Великобританія, проголошують різні декларації, наприклад, про запровадження санкцій проти Росії, але вони не справляють значного впливу, тому що ці країни мають власні інтереси з Росією, зокрема у газовій сфері. Інтереси лежать в основі мінливої позиції щодо розширення ЄС на схід, ставлення до

свободи пересування тощо. “Загалом така цінність, як свобода, зазнає суттєвої трансформації, нових витончених форм і методів обмеження під гаслом політкоректності”, — зауважив Юзеф Габер.

Нині світ знову розділений, але він значно складніший, багатоплярний, на його полюсах — гегемони: США, Китай, Росія, а також Європейський Союз, який рухається шляхом перетворення на глобально-гравця, в напрямі реалізації концепції трансформації з міжнародної організації у супердержаву, побудовану на принципах федерації. Незважаючи на внутрішню конкуренцію, існування Європи “двох швидкостей” із високорозвинутих і слабких країн, усе більше з'являється наддержавних органів ЄС, суверенітет як атрибут окремих держав, по суті, залишився в минулому, європейське право має пріоритет перед національним законодавством тощо. Там, де є зіткнення інтересів гегемонів, неминує виникає конфлікт. Події, пов'язані з відкладенням у часі підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, чітко вказують на гегемонічний характер цього конфлікту.

Відхід від цінностей послаблює Європу, вважає професор із Польщі. Водночас він висловив тверде переконання в тому, що Європейський Союз ще має шанси відродити базові цінності, які свого часу були рушійною силою його становлення і розвитку. Для цього Європа потребує цілісного стратегічного бачення єдності в континентальному, а не лише політичному вимірі, брак якого є виявом слабкості міжнародної та безпекової політики Євросоюзу в протистоянні з іншими світовими гегемонами, зазначив Юзеф Габер.

Учасникам читань цікаво було почути міркування традиційного опонента, доктора економічних наук, професора, президента Академії філософії господарства, керівника Центру суспільних наук Московського державного університету ім. М.Ломоносова Юрія Осипова. Однак він, як і решта запрошених учасників із Росії, на конференцію не прибули.

Натомість органічним доповненням погляду “зовні” на євроінтеграцію стала друга, не менш важлива тема: *роль і місце вітчизняної інтелектуальної еліти в економічній і соціальній модернізації українського суспільства*. Цю проблему було порушено

Юзеф Габер передає кілька примірників своєї монографії для бібліотеки Університету банківської справи НБУ.

під час круглого столу “Інтелектуали — мораль — влада в контекстах європейської інтеграції України”. Погодьтеся, синергія цих трьох складових важлива для України як з огляду на євроінтеграцію, так і для об'єднання нині штучно розділеної країни. Модератором круглого столу виступив доктор філософських наук, професор Національного університету “Киево-Могилянська академія”, президент Філософського фонду України, головний редактор журналу “Філософська думка”, провідний науковий співробітник Інституту філософії імені Г.Сковороди НАН України **Сергій Пролеєв**. Він започаткував відкриту дискусію довкола можливостей інтелектуального самовираження, реалізації потуги українських науковців у нових умовах світової трансформації.

А розпочав з того, що у світі загалом і в Україні зокрема останнім часом спостерігаються кардинальні зміни режимів існування та мислення, відбувається суттєва трансформація світового порядку. Такий стан змін супроводжується не лише новими викликами, на які світ поки що реагує безпорадністю і браком чіткої протидії, а, на переконання вченого, ще й відкриває перед інтелектуалами нові можливості. Історія свідчить, що саме кризові часи є особливо плідними для інтелектуалів. Не втратити такого унікального шансу, оперативного і продуктивного відгукнутися на запити сьогодення — у цьому полягає відповідальність і моральність науковців-інтелектуалів. Чи готова до цього академічна наука, а ще біль-

ше — університети як науково-освітні центри, основні рушії “суспільства знань”? Наскільки тотожні в нинішніх умовах поняття “знання” та “освіченість”, чи не відірвані вони від дійсності, чи в змозі вони спрямовувати і супроводжувати реальний поступ людства?

Головну проблему існування українського інтелектуала та результатів його праці Сергій Пролеєв вбачає у незатребуваності суспільством так званої “автономії розуму” — самодостатньої значущості раціонального мислення в усіх можливих сферах життєдіяльності. В Україні на інтелектуалів та їхні праці не зважає влада, ними нехтує бізнес, навіть школа без них цілком обходиться. На даному етапі можна говорити лише про усвідомлення потреби становлення такої цінності, як інтелект, розум, мислення. Нинішнє світоглядне, геополітичне “перезавантаження” українського суспільства дає шанс і можливість такої ж зміни режиму інтелектуальної праці на засадах інноваційності і креативності.

Гарячий відгук аудиторії викликали тези про необхідність суттєвих інституційних змін в університетах, впровадження їхньої реальної автономії, що стане запорукою ефективної трансформації та інтелектуального оновлення решти галузей суспільного життя. Учасники дискусії в контексті реформування університетів наголошували на фінансово-кошторисних проблемах університетської науки, необхідності наділення широкими самоврядними правами та повноваженнями педагогічно-студентської громади, поліпшення її взаємодії з адміністрацією, а також дискутували про мотивацію, готовність сторін брати на себе відповідальність і провадити реформи, аналізували організаційну специфіку європейських університетів, зокрема польських.

Кандидат політичних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін Львівського інституту банківської справи УБС НБУ **Ігор Бегай** повернувся до заявленої теми круглого столу “Інтелектуали — мораль — влада в контекстах європейської інтеграції України” і висловив кілька тез. Зокрема, він нагадав слова Н.Макіавеллі, що мораль і політика (тобто влада) несумісні. Водночас навів зразки суто української історичної традиції, починаючи від Володимира Великого, Івана Вишенського, статутів і полі-

тичних програм Кирило-Мефодіївського братства, де мораль ставилася попереду політики і влади й стверджувалося, що будь-який правитель має бути моральним. А як узгодити європейські цінності зі збереженням національно-культурної ідентичності? Ігор Бегай висловився за проведення реєстру українського інтелектуального потенціалу та нашої інтелектуальної спадщини з минулого до сьогодення, вирішити де-факто і де-юре проблеми захисту інтелектуальної власності, реформувати систему підготовки наукових кадрів.

Кандидат економічних наук, доцент Київського національного економічного університету ім. В.Гетьмана **Тамара Панфілова** звернула увагу на жалюгідне фінансування науки державою, водночас, на її думку, для вченого головне не гроші, а моральне задоволення від самореалізації, що підтверджує високу моральність вітчизняних інтелектуалів. Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін Львівського інституту банківської справи УБС НБУ **Зінаїда Гіперс** провела паралель між громадською освітньо-виховною діяльністю товариств “Прогресивіт” і “Рідна школа” в XIX—XX століттях та проектом підвищення фінансової грамотності населення, сподвижниками якого в XXI столітті виступили Університет банківської справи і Національний банк України, своєрідним сучасним зразком виходу інтелектуалів-науковців з академічного “кокону” до широкої громадськості з просвітницькою місією. Кандидат філософських наук **Оксана Кожем’якіна** з Черкаського державного технологічного університету загострила увагу присутніх на питанні функціональної значущості, затребуваності інтелектуалів, їхніх праць та розробок з боку представників політичної влади, готовності до них дослухатися. Конформізм або вільнодумство, пряма залежність від влади чи загроза покарання — це лише деякі моделі та чинники взаємин інтелектуалів і влади, наведені учасниками дискусії.

Сергій Пролеєв із цього приводу нагадав слова англійського філософа Френсіса Бекона, що знання — це сила. Інтелектуали, орієнтуючись на європейські цінності, мають усвідомити, що розум є самодостатньою владою, відповідно бути ангажованими в суспільне життя, медіапросвіт, артикулювати те, з чим будуть

змушені рахуватися носії влади. Поки ж інтелектуали почуватимуться обслугою поважних можновладців, — такими вони й залишатимуться. Позиція пасивного очікування оптимальних умов приречена на поразку, наголосив Сергій Пролеєв.

У доповідях, озвучених на пленарному та секційних засіданнях, порушувалася ціла низка економічних і гуманітарних проблем сучасної цивілізації. Зокрема, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та менеджменту Черкаського інституту банківської справи УБС НБУ **Роберт Пустовійт** проаналізував сутність соціально-економічної ефективності, теоретичну генезу цієї категорії, методологію її вимірювання й оцінки, відмінність понять “ефективність” і “продуктивність” та навів перелік завдань, системне вирішення яких забезпечить удосконалення соціально-економічної ефективності в Україні, сприятиме створенню відповідного етичного контексту з урахуванням трансформаційних реалій та подій, що відбуваються у глобалізованій економіці. Доктор економічних наук, професор Харківського національного економічного університету ім. С.Кузнеця **Володимир Липов** простежив змістовні характеристики інститутів ринку і грошей у контексті впливу на господарську діяльність таких соціальних орієнтацій національних ціннісних систем, як індивідуалізм (у країнах ринкового капіталізму) або корпоративізм (у країнах соціально-демократичного капіталізму).

До VII Міжнародних філософсько-економічних читань “Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей” було видано збірник наукових праць, у якому представлено результати міждисциплінарних досліджень членів Українського філософсько-економічного наукового товариства з Києва, Львова, Черкас, Донецька, Харкова, Одеси, Івано-Франківська, Дрогобича та інших міст. Ці праці, стали важливим внеском у вивчення соціальної природи сучасних грошей та фінансової цивілізації.

Юрій Матвійчук,

Yurii Matviichuk,

“Вісник Національного банку України”.
«Herald of the National Bank of Ukraine».

Фото Олександра Іващенко.

Photos by Oleksandr Ivashchenko.